

Achtergrond van deze fase: onderwijs is ook een actief proces van zelfstudie. Zinvolle kennis kan niet alleen op passieve wijze verkregen worden. Als leerlingen kennis willen vergaren die belangrijk is voor hen, voor hun handelingen en hun leven: dan moeten zij dat op een actieve wijze verkrijgen. Op die manier oefenen zij hun vaardigheid om media te gebruiken, en het begrijpen en kritisch beoordelen van verschillende informatie.

Doelen

Na de voltooiing van deze fase, leerlingen:

- ✓ Zijn in staat om zelf kennis te vergaren – en op actieve wijze - over het onderwerp vluchtelingen en migranten
- ✓ Kunnen bronnen evalueren en informatie kritisch beoordelen

Inhoud

- ✓ Basisgegevens en feiten, oorzaken van de vlucht, omstandigheden van vluchtelingen in de landen van aankomst.
- ✓ Nieuwe feiten ontdekken over vluchtelingen en migranten.

Werkwijzen

Informatie opzoeken

Oefeningen om feiten en meningen te leren onderscheiden, geloofwaardige informatie en 'fake nieuws' te leren onderscheiden, en generalisaties en simplificaties te herkennen.

Overgang van Fase 1 naar Fase 2:

Leerlingen hebben in Fase 1 vragen opgesteld over het onderwerp van migratie en vluchtelingen. In Fase 2 ligt de nadruk op waar en hoe ze goede informatie kunnen vinden om deze vragen te beantwoorden.

Stap #1

We zijn met een ingewikkeld onderwerp bezig

1

Maak groepjes van 4 - 6 (eventueel 6: afhankelijk van de klasgrootte). De groepjes 1 - 2 (of 1 - 3) krijgen 'onderzoeksopdracht 1'; de groepjes 4 - 5 (4 - 6) krijgen 'onderzoeksopdracht 2' (zie → [zie werkblad voor de leerling](#)).

2

Vraag de groepjes de vragen op de werkblad te beantwoorden (ze kunnen internet gebruiken) en een presentatie voor te bereiden met hun resultaten (flipover, PowerPoint, etc..).

Afhankelijk van het kennisniveau en de vaardigheden van je leerlingen, kun je ze bepaalde aanwijzingen geven. Je kunt bijvoorbeeld gebruik maken van onze [lijst van bruikbare informatiebronnen](#) (vermeld aan het einde van dit lesplan). Je kunt deze aanvullen met andere informatiebronnen, bijvoorbeeld met websites van nationale/lokale instanties, vzw's, en de media. Het is de bedoeling dat leerlingen ook leren onderscheiden tussen 'geloofwaardige' bronnen en 'twijfelachtige' bronnen. Je kunt dus je leerlingen verwijzen naar beide soorten bronnen (organisaties en media die ofwel 'geloofwaardig' zijn of 'twijfelachtig'). 'Twijfelachtig' bronnen tonen meestal ongepaste generalisaties en 'fake news'. Voorbeelden zijn sensatiepers of roddelpers, of websites van organisaties die bekend zijn voor hun anti-migratie standpunt.

Houd in de gaten dat de focus van het onderzoek ligt op vluchtelingen, en niet op andere vormen van migratie. Zie ook de [Woordenlijst met de belangrijkste termen](#) (vermeld aan het einde van dit lesplan).

Onderzoeksopdracht 1

- Wat is precies een vluchteling? Zijn er andere vormen van migratie?
- Hoeveel ontheemde personen wereldwijd waren er in 2018?
- Welke landen hebben de meeste vluchtelingen opgenomen?
- Hoeveel mensen hebben een verzoek om internationale bescherming ingediend in 2018 in de lidstaten van de Europese Unie?
- Hoeveel mensen hebben een verzoek om internationale bescherming ingediend in 2018 in ons land?

- Hoeveel van hen zijn er weer verder gegaan naar een ander land?
- De meeste personen die in 2018 in ons land een verzoek om internationale bescherming indienden waren afkomstig uit:
- Waarom zijn deze mensen hun land ontvlucht?

Onderzoeksopdracht 2

- Wat mogen vluchtelingen in ons land allemaal wel? Wat mogen ze niet? Wat zijn ze verplicht te doen? Maak een lijstje van: de belangrijkste rechten, plichten, en verboden.
- Op welke manier worden vluchtelingen in ons land ondergebracht?
- Hebben zij toegang tot onderwijs (scholen?) en tot de arbeidsmarkt?

Je kunt hier nog andere vragen bijvoegen (bijvoorbeeld vragen die gesteld waren in Fase 1).

ledere groep presenteert de resultaten aan de klas (vragen → [zie werkblad voor de leerling](#)).

- Waar heb je het antwoord op elke vraag gevonden?
- Misschien vond je verschillende antwoorden op eenzelfde vraag. Wat is er precies verschillend? Zit het verschil in de feiten en gegevens? Of zit het verschil in de 'toon' waarop er gesproken/geschreven wordt?
- Op welke punten ben je niet zeker? Zijn er open vragen?
- Hoe kun je vertrouwen in alles wat verteld wordt? Of hoe kun je bepalen dat de informatie die je krijgt betrouwbaar is of niet?
- Heb je resultaten gevonden die verrassend zijn? Of die je ergert?
- Welke gevoelens werden opgeroepen tijdens het ontvangen van verschillende informatie?

4 Vergelijking van groepsresultaten:

- Zijn er verschillende antwoorden op eenzelfde vraag? Hoe zou dat kunnen?

Voor deze les kan het nuttig zijn ondersteuning te vragen van je **CHANGE-partner**. De deskundige kan bijvoorbeeld feedback geven op de onderzoek presentaties van de leerlingen. En indien nodig de ontbrekende informatie aanvullen.

Hij of zij kan ook een eigen bijdrage leveren, afhankelijk van de tijd, en de behoeften/belangen van de leerlingen.

Stap #2

We vragen een deskundige!

1 Om meer te leren over de omstandigheden van vluchtelingen dan alleen feiten en statistieken, legt de deskundige uit hoe vluchtelingen hier leven, wat ze nodig hebben, wat zij graag willen - en ook wat/hoe zij bijdragen aan de samenleving. De deskundige gebruikt getuigenissen en afbeeldingen.

2 Vragen van de leerlingen.

3 Reflectie:

- Wat was nieuw of zelfs verrassend voor mij?
- Waren er verschillen tussen wat de deskundige vertelde en mijn onderzoeksresultaten? Waren er overeenkomsten? Beschrijf ze.

(Doel: De leerlingen bewust maken dat er niet alleen verschillen kunnen zijn in de feiten die gegeven worden, maar ook in de waarden en gedrag van een persoon die de feiten geeft. De waarden en gedrag van een persoon beïnvloedt zijn of haar manier om feiten te presenteren.)

Stap #3

'Global trends' in 5 minuten

1 Toon de leerlingen de volgende video : [UNHCR's global trends in forced displacements](#). De video geeft uitleg over de belangrijkste ontwikkelingen die er aan gang zijn met betrekking tot de vluchtelingproblematiek. Een voordeel van het video is dat het stukjes informatie (die al in de klas besproken zijn) herhaalt, maar dan op mondiale niveau. Tegelijk krijgen de gegevens en feiten gezichten.

Indien nodig kan er een korte discussie op volgen met vragen en commentaar. De video kan ook Fase 2 afsluiten, zonder discussie.

Uitnodiging tot reflectie

Leg de reflectieopdracht uit voor deze fase (Reflectieopdracht → [zie werkblad voor de leerling](#)). Voor de volgende fase:

Tijdens deze les kwam er misschien iets naar voren waar je echt verbaasd of verrast over bent. Kies een voorwerp dat die verbazing of verrassing uitbeeldt. Of maak er een foto van. Geef er een korte uitleg bij.

Geef antwoord op de volgende vraag: 'Wat zou ik willen vragen aan een vluchteling die in mijn land woont?' [Als ik zelf een vluchteling ben: 'Welke vraag zou ik graag willen beantwoorden?']

Samenvatting

Vraag de leerlingen in een paar zinnen uit te leggen wat zij in deze fase hebben geleerd. Nadat een paar leerlingen iets hebben gezegd, kun je dit in eigen woorden

samenvatten.

Daarna kun je uitleggen hoe de volgende fase hierop aansluit: "In de volgende fase gaan we de omstandigheden en ervaringen van vluchtelingen nog meer proberen te begrijpen".

Je kunt ook aangeven welke activiteiten jullie gaan ondernemen.

Als er een 'echte' ontmoeting plaats gaat vinden in Fase 3 tussen de leerlingen en een vluchteling, is een goede voorbereiding nodig. Misschien gaat de gastspreker zijn of haar persoonlijke ervaringen delen, die wellicht moeilijk of pijnlijk zijn. De leerlingen kunnen vragen stellen – en op dit manier ook hun belangstelling tonen – maar uiteraard op een respectvolle manier. Ze moeten zich voorstellen hoe het is om met een onbekende groep mensen je persoonlijk ervaringen, gevoelens, hoop en verlangens te delen.

Laten we naar fase 3 gaan!

Een woordenlijst met de belangrijkste termen

Wanneer we over vluchtelingen en migranten leren en praten is het belangrijk om de termen te verduidelijken en de juiste termen te gebruiken om misverstanden te voorkomen.

- ✓ **Migranten** verlaten hun land - tijdelijk of voor goed - om ergens anders te gaan leven en werken. De redenen voor migratie kunnen heel verschillend zijn. Migranten verlaten min of meer vrijwillig hun land.
- ✓ Een **vluchteling** is een persoon die gedwongen is om zijn/haar land te ontvluchten.
- ✓ Volgens het Verdrag van Genève betreffende de status van vluchtelingen ook wel bekend als het Vluchtelingenverdrag van 1951, is een vluchteling iemand die “vanwege een gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging zich buiten het land bevindt waarvan hij de nationaliteit bezit en niet in staat is of, vanwege deze vrees, niet bereid is een beroep te doen op de bescherming van dat land.” Deze definitie komt voort uit in het internationale recht. Een persoon die - om dezelfde redenen als een vluchteling - ontvlucht is, maar die niet de grens overgestoken is om veiligheid te vinden is **een ontheemd persoon binnen haar/zijn land ('intern ontheemden')**.
- ✓ **In meer algemene zin**, zijn vluchtelingen mensen die gedwongen zijn om hun land te verlaten door oorlog of natuurrampen. Ze hebben geen anderen keuze.

Het is niet altijd eenvoudig onderscheid te maken tussen ‘vrijwillige’ migratie en ‘gedwongen migratie.’ Soms worden sommige mensen ook ‘economische vluchtelingen’ genoemd. Dit meestal om hun recht op bijstand in vraag te stellen. Echter in vele gevallen zijn de economische problemen zo groot (ondervoeding, gebrek aan gezondheidszorg, etc.) dat ze een bedreiging vormen voor de gezondheid en het leven van mensen, waardoor ze alsnog gedwongen zijn om hun huis te verlaten.

Voor meer nauwkeuriger definities, kan je een kijkje nemen in het **[woordenlijst van het European Migration Network](#)**. Deze is in meerdere talen beschikbaar.

Je kunt ook altijd de lokale CHANGE-partner vragen voor meer informatie over de nationale bepalingen en definities.

Bruikbare informatiebronnen

Op de volgende websites kun je achtergrondinformatie over vluchtelingen en migranten vinden, en ook statistieken, gegevens en feiten. Voor meer specifieke nationale informatie en andere informatiebronnen kan je het beste je **CHANGE-partner** raadplegen.

Websites van JRS (Jesuit Refugee Service)

✓ **JRS Internationaal**

<https://jrs.net>

✓ **JRS Europa**

<https://jrseurope.org>

✓ **JRS België**

<https://www.jrsbelgium.org>

Websites van internationale en Europese organisaties

✓ **UNHCR**

<https://www.unhcr.org/nl>

✓ **Amnesty International**

<https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/themas/vluchtelingen-en-migranten>

Websites van andere nationale organisaties in België (Vlaanderen)

✓ **Vluchtelingenwerk Vlaanderen**

<https://www.vluchtelingenwerk.be/wie-we-zijn>

✓ **Nansen**

<https://nansen-refugee.be/nl/>

✓ **Vzw Humain**

<http://www.vzwhumain.org/>

✓ **Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (CGVS):**

<https://www.cgvs.be/nl/>

Websites van andere nationale organisaties in Nederland

✓ **Vluchtelingenwerk Nederland**

<https://www.vluchtelingenwerk.nl/>